GIERZWALUWBESCHERMING - NEDERLAND

jaargang 15
november 2016
nummer 2

GIERZWALUWEN

Bulletin

Gierzwaluwen Bulletin - jaargang 15, nummer 2 november 2016

Gierzwaluwen Bulletin is het informatieblad van de vereniging Gierzwaluwbescherming - Nederland (GBN)
en verschijnt 2 maal per jaar voor leden en donateurs.
Overname van artikelen en illustraties in overleg met de redactie.

Redactie
Marleen Andriessen, Astrid vd Broek, Margriet de Hooge, Marjo vd Lelie, Gerard Schuitemaker

Vormgeving
Fred van der Lelie

Redactieadres/ kopij/ losse nummers
Marjo van der Lelie, P.J. Troelstralaan 44, 3818 KT Amersfoort
Tel.: 033 46136 30. E-mail: redactie@gierzwaluwbescherming.nl

Sluitingsdata kopij
Voorjaarsnummer 1 april ; najaarsnummer 1 oktober

ISSN: 1569-3635

Adressen van het bestuur
Voorzitter: Hans Willemsen, Regulierstr. 35, 2021 HD Haarlem.
Tel: 06 42737748. Email: voorzitter@gierzwaluwbescherming.nl
Aanspreekpunt voor: bouwtechnische zaken, plaatsen van nestkasten.
Secretaris: Trudy du Chattel, Buitenzorg 18, 1181 PB Amstelveen.
Tel: 020 6451130. Email: secretaris@gierzwaluwbescherming.nl
Aanspreekpunt voor: secretariaat, projectfonds.
Penningmeester: Egbert Leijdekker, Dr. A. Kuyperlaan 18 A, 1402 SC Bussum. Tel. 06 83567957. Email: penningmeester@gierzwaluwbescherming.nl
Aanspreekpunt voor: financiën, ledenadministratie.
Bestuurslid: Jochem Kühnen, Goudenregenstr. 5, 6573 XN Beek Ubbergen.
Tel. 06 51914095. Email: kuhnenjm@hotmail.com
Bestuurslid: Astrid van den Broek, Duifhuis 9, 3704 DB Zeist.
Tel. 0649122713 . Email: astridvdbroek@gmail.com
Adviseur: Marleen Andriessen, Fideliolaan 78, 1183 PN Amstelveen. Tel: 020 6455207. Email: advies@gierzwaluwbescherming.nl
Aanspreekpunt voor: advies over bescherming van de gierzwaluw, verzending van huifjes, CD's en ander beschermingsmateriaal.

Internet: http://www.gierzwaluwbescherming.nl

Lidmaatschap / donatie: zie pagina 15 onder: Lid worden.

Inhoud

Onderzoek penningmeester	3
Concept verslag ALV 2016	3
Verslag Gierzwaluwenmiddag	5
Verslag bijeenkomst Stroomversnelling	7
Verslag bezoek Vivara	8
Regionieuws	12
Recente onderzoeken & publicatie	13
Korte berichten	14
Mededelingen / oproepen	15
Ledenmutaties / Lid worden	15
Vertegenwoordigers	15
Kunst en vliegwerk	16

Redactioneel

Nu het weer herfst is kunt u in dit Bulletin teruglezen wat er zo al aan leesvoer en foto's over de gierzwaluw is opgestuurd. Tijdens de komende maanden kunnen weer werkzaamheden verricht worden ten gunste van onze gevederde vrienden.
Zoals u ziet is het Bulletin 'fullcolour'. Het bestuur en de redactie hebben een andere drukkerij gevonden die het Bulletin voortaan in kleur gaat printen (budget neutraal). Ook de verzending wordt door hen verzorgd. Het gebruikte papier heeft een FSC keurmerk (papier van Verantwoorde herkomst).
De leden waarvan het e-mail adres bekend is, zijn door onze penningmeester benaderd met de vraag of zij het Bulletin digitaal of op papier wilt ontvangen. De e-mail staat op pagina 3 met het resultaat.
Er is een verslag van Jip Louwe Kooijmans over de voortgang rond het project Stroomversnelling, zie pagina 6.
Met de komst van ons nieuwe redactielid is er ook een nieuwe rubriek: 'Recente onderzoeken & publicaties.'
In deze rubriek staat bij signaleringen de verwijzing naar het Zweedse onderzoek dat onlangs de dagbladen haalden.
Verder staat er weer veel regionieuws in ons blad.
De redactie en het bestuur wensen u alvast fijne feestdagen en een goed gierzwaluwenjaar toe.
Veel leesplezier.

Bij: De voorplaat

Het werk van de schotse schilder Archibald Thornburn (1860-1935) richtte zich vooral op dieren met een voorkeur voor vogels, het liefst geschilderd in waterverf. De vele wijdverspreide reproducties van zijn werk met de sfeervolle en soms dramatische achtergronden, zijn nog net zo geliefd bij jagers en vogelliefhebbers als een eeuw geleden. Dat de gierzwaluwen ook zijn interesse hadden blijk uit deze reproductie.

Bij: Kunst en vliegwerk

Ik heb een foto gemaakt van dit schilderij dat bij mijn moeder van 93, in haar kamer van het Verzorgingshuis hangt. Het schilderij: 'Gierzwaluwen boven een vennengebied' is ooit speciaal voor mij gemaakt door Frieda Arnold. Frieda woonde in Essen maar is verhuisd naar Oegstgeest.

Wim de Bock, Essen

Onderzoek van de penningmeester

Egbert Leijdekker heeft onlangs onderstaande vraag gesteld via de e-mail aan de leden waarvan het e-mail adres bekend is.

Graag wil ik het volgende voorleggen aan de leden van GBN, het betreft het versturen van ons verenigingsblad Gierzwaluw Bulletin.

De laatste tijd hebben wij van een aantal nieuwe leden het verzoek gekregen om het verenigingsblad niet (meer) op papier te versturen, maar in digitale vorm. Dat is een ontwikkeling van de laatste tijd en dat begrijpen we. Het voordeel van digitaal versturen is dat we als vereniging druk- en verzendkosten besparen en dat geld dan beter kunnen besteden aan de activiteiten in het kader van de bescherming van de gierzwaluw.

De vraag is nu of wij voortaan het blad aan u digitaal mogen versturen in plaats van op papier. We benadrukken dat niemand zich hiertoe verplicht hoeft te voelen, want wanneer de papieren versie de voorkeur heeft, dan blijft het zoals het nu is.

Mocht er interesse zijn voor de digitale vorm, stuur mij dan s.v.p. een reactie op deze e-mail, zodat ik dat kan vastleggen.

Indien u nog vragen hierover heeft, dan kunt u mij per email bereiken.

Met vriendelijke groet namens het bestuur van GBN,

Egbert Leijdekker, penningmeester en ledenadministratie

P.S. Redactie: Egbert liet weten dat 172 leden gebruik willen maken van de digitale versie.
De ontvangers van dit Bulletin, die aangaven het Bulletin digitaal te willen ontvangen, krijgen vanaf nu het Bulletin via de e-mail.
Heeft u toch liever het Bulletin in de papieren versie dan kunt u ons hierover mailen.

Concept verslag ALV 2016

Trudy du Chattel, secretaris

Concept Verslag van de Algemene ledenvergadering 2016 op zaterdag 25 juni in De Stadskweektuinen in Haarlem.

Aanwezig: bestuursleden Hans Willemsen, Marleen Andriessen, Egbert Leijdekker, Trudy du Chattel, Jochem Kühnen, 32 leden en 4 introducés (volgens presentielijst).

Afwezig: 12 leden (volgens lijst afmeldingen) en Astrid van den Broek (bestuur).

1. Opening en vaststellen van de agenda
De voorzitter Hans Willemsen opent de vergadering om 10.30 uur. Er zijn geen aanvullingen of wijzigingen in de agenda.

2. Ingekomen stukken en mededelingen
Er zijn geen ingekomen stukken en mededelingen.

3. Vaststellen concept verslag ALV 2015
Het verslag wordt zonder opmerkingen of aanvullingen goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Trudy du Chattel.

4. Jaarverslag 2015/2016
Het jaarverslag beslaat de periode tussen de ALV van vorig jaar juni en de ALV van dit jaar. Het jaarverslag wordt zonder

wijzigingen goedgekeurd met dank aan de verslaglegger, Trudy du Chattel.

5. Financieel jaarverslag 2015
Het financieel jaarverslag is met de overige vergaderstukken meegestuurd naar de leden. De penningmeester, Egbert Leijdekker, licht het toe. De financiële positie van de vereniging is gezond. De winst is meer dan verdubbeld ten opzichte van het vorig boekjaar. Er is een rekening geopend bij de Triodos bank. De relatie met de ING bank wordt, indien mogelijk dit jaar nog, afgebouwd. De rekening bij de Rabo bank wordt zolang aangehouden voor de automatische incasso totdat het mogelijk is dit bij de Triodos bank onder te brengen. De penningmeester is tevreden met de respons op het verzoek tot automatische incasso. De ledenwerfactie heeft rond de 25 á 30 nieuwe leden opgeleverd.
De vergadering complimenteert de penningmeester met het heldere verslag. Er zijn geen inhoudelijke opmerkingen.

Verslag kascommissie
De kascommissie bestond dit jaar uit Louis Stockmann en Wietske Kingma. Geen van beide is aanwezig bij deze vergadering. Er is een schriftelijk verslag, dat door de voorzitter wordt voorgelezen. Daarin verklaart de commissie dat de cijfers een getrouw beeld geven van de resultaten van 2015 en de financiële positie op 31 december 2015. De kascommissie heeft het financiële jaarverslag voor akkoord getekend.
De vergadering verleent decharge.
De samenstelling van de kascommissie is voor het komende jaar ongewijzigd.

Concept begroting 2016
Ook de concept begroting 2016 is met de overige vergaderstukken meegestuurd naar de leden.
Egbert licht een tweetal posten toe. Er volgt een discussie over de manier waarop de kosten van het boekje 'Ik ben een Gierzwaluw' in de begroting moeten worden opgenomen. De uitgaven zijn deels gefinancieerd uit bijzondere giften en deels uit de reservering voor nog te benoemen projecten. Op verzoek van de vergadering past Egbert de verantwoording van deze uitgave in de begroting aan.

De bestuursleden

6. Voorstel nieuw projectfonds
Vanwege de sterk verbeterde financiële positie van de vereniging stelt het bestuur voor om het projectfonds opnieuw in te stellen. Met dezelfde reglementen als voorheen, maar met een lager bedrag van € 500, - per project. Er is (zie de begroting 2016) een totaalbedrag van € 2500, - beschikbaar.
De vergadering gaat akkoord met de hernieuwde instelling van het projectfonds. Er ontspint zich een discussie over welk type aanvragen wel of niet onder het projectfonds vallen. In elk geval moet er een breder maatschappelijk belang worden gediend (dus geen geld voor eigen kasten of geluidsinstallaties). De reglementen voor het projectfonds worden op onze website geplaatst. Het bestuur roept de leden op om vooral voorstellen voor projecten in te dienen.

7. Mutaties in het bestuur
Marleen Andriessen heeft sinds de oprichting van de vereniging in het bestuur gezeten in meerdere functies. Ze treedt nu af als bestuurslid Advies, maar blijft het bestuur bijstaan als adviseur. Hans Willemsen bedankt haar namens bestuur en leden voor alles wat ze in de achterliggende jaren als bestuurslid heeft gedaan. Namens het bestuur overhandigen we haar bloemen en een cadeautje.
De secretaris is herkiesbaar. Ze wordt bij acclamatie herkozen.

Marleen Andriessen toont haar afscheidscadeau *Foto: F vd Lelie*

8. Project Nul op de Meter
Hans en Jochem zitten namens GBN met andere natuurbeschermingsorganisaties in het kennisplatform 'Natuur Inclusief Renoveren'. Daarin overleggen ze op het eerste niveau met bouwers, adviseurs en ministerie. Er worden harde afspraken gemaakt over de voorzieningen voor vogels en zoogdieren. Momenteel worden de details van de voorzieningen besproken.

Het is een gecertificeerd proces, dus bouwcorporaties en aannemers moeten voldoen aan wat is afgesproken en vastgelegd in het activiteitenplan. Het grote probleem is de naleving. Vooral bij kleine aannemers verloopt de communicatie moeizaam. Martin van der Reep rapporteert over de naleving van de afspraken aan alle partijen. Tot nu toe bleek dat de voorgestelde en afgesproken voorzieningen veelal niet of niet goed zijn toegepast.

Er komen verschillende voorstellen uit de vergadering om de uitvoering van het project te verbeteren:
- Beleg een conferentie waarin woningbouwverenigingen, bouwers en beschermers met elkaar in gesprek gaan.
- Vraag de werklijsten met locatie/periode van de renovaties op, en vraag de leden terplekke de inbouw van de vogelvoorzieningen te bewaken.
- Vraag Sovon om een lezing over Nul op de Meter in te plannen op de landelijke dag.

9. Boekje voor scholieren: 'Ik ben een Gierzwaluw'
Het boekje is gratis beschikbaar. Het is voornamelijk bedoeld voor de jeugd, maar ook leuk voor alle andere geïnteresseerden. Gerard Schuitemaker wijst erop dat je het boekje beter niet zomaar uit moet delen; er hoort een verhaal bij.
Gierzwaluwwerkgroep Amsterdam heeft een mooi lespakket over gierzwaluwen voor de basisschool, mooi te combineren met het boekje.
Er wordt gesuggereerd om een ISBN nummer aan te vragen. Dan kan het boekje breder verspreid worden.

10. Plannen van het bestuur
GBN wil een autoriteit zijn op de 'beschermingsmarkt'. We willen van te voren bij een project betrokken worden zodat we met onze specifieke 'gierzwaluw-expertise' het juiste advies kunnen geven en een goede oplossing kunnen bedenken.
We streven naar een nauwere samenwerking met andere beschermingsorganisaties.
Ook voor 2017 is de doelstelling om meer camera-locaties te realiseren.
Goede communicatie is van het hoogste belang. Via de website zijn er diverse manieren om met ons in contact te komen. Daarnaast worden 'social media', als FaceBook en Twitter ingezet.

11. Rondvraag
- Eline Lauret: Kan 'De gierzwaluw in Mensenhanden' worden ge-update en nogmaals naar alle vogelopvangcentra worden gezonden? De behandeling van gierzwaluwen aldaar is vaak verre van optimaal.
- Nestkast model Nobel; wordt het daarbinnen niet te heet? Albert Nobel heeft succes met de kasten en herkent de problematiek niet.
- De nieuwe natuurwet: hoe zit ’t dan met de gierzwaluwen? Gaat zeker problemen geven. Gemeenten zeggen geen geld en geen expertise te hebben. Aandacht geven op onze website.
- Piet Kok: voor de bouwers levert het inmetselen van neststenen nogal eens problemen op. Installatie adviezen op onze website zijn gewenst.
- Harry van Berkel: voedsel in vogelopvangcentra. Er zijn nieuwe inzichten. Worden in Duitsland en Spanje getest.
- Evert Pellenkoft: is het niet eens met het voedsel dat in de Amsterdamse opvang wordt gegeven. Hij heeft daar in een e-mail kritiek op geleverd.
- Gerard Schuitemaker: er zijn dit jaar geen lokgeluiden beschikbaar in de Obrechtkerk. Graag wel volgend jaar.

12. Sluiting
De voorzitter sluit om 12:45 uur de vergadering en wenst iedereen een prettige lezingenmiddag toe.
De volgende ALV zal plaatsvinden in juni 2017 op een nader te bepalen datum en locatie.

Verslag middagprogramma Gierzwaluwendag op 25 juni 2016

Na de lunch werd de eerste lezing gegeven door onze voorzitter **Hans Willemsen**.
Tien jaar geleden begon Hans de gierzwaluwkolonie in de Regulierstraat Haarlem. Heel voortvarend met wel 33 plekken aan zijn huis en aan aanpalende panden. En uiteraard wilde óók hij ze er het eerste jaar al in hebben. Dus alle mogelijke cd's en mp's verzameld en draaien maar. Het liefst van 's morgens tot 's avonds. Om vervolgens uit zijn werk thuis te komen en door allerlei buren aangesproken te worden: Goh buurman, wat is dat toch voor herrie de hele dag? En er kwam geen enkele gierzwaluw zelfs maar kijken.
Totdat hij op vakantie in Echternach (Luxemburg) hoorde hoe het in het echt ging. Eén gierzwaluw op het nest, schreeuwend van: Ik zit hier. En anderzijds langs vliegende gierzwaluwen die aan het onderzoeken waren waar dat geluid vandaan kwam. Hij realiseerde zich toen dat hij verkeerd aan het lokken was. Thuis aangekomen paste hij de nieuwe techniek toe. Twee geluiden bleken direct succes op te leveren. Dat van één vogel op het nest en de duetzang van beide ouders nabij de nestopening; het leverde vrijwel direct resultaat op!
Nu heeft Hans al jaren een mooie gierzwaluwkolonie aan huis. In acht nestkasten zijn webcams geïnstalleerd, zodat je via facebook het wel en wee van de bewoners van die kasten in het broedseizoen kunt volgen. (*https://www.facebook.com/gierzwaluwkolonie.haarlem*).

Hierop aansluitend werd verder gegaan met de 'vraagbaak'. Hierbij was gelegenheid om aan de andere aanwezigen een (hulp)vraag te stellen over een probleem betreffende de gierzwaluw(bescherming).

Lyndon Kearsley

De tweede lezing werd gegeven door **Lyndon Kearsley**.
Lyndon Kearsley is expert op het gebied van het onderzoek naar de trekroutes van de vogels. In zijn lezing staat het onderzoek naar het trekroute van Apus apus subsp. Pekinensis met behulp van geolocators centraal.
De Gewone Gierzwaluw Apus apus heeft een grote distributie. In onze winter bevindt hij zich vooral in Afrika, rond of ten zuiden van de evenaar; in de zomer trekt hij voor een 90-tal dagen naar het noorden om te broeden. Dat zomergebied strekt zich uit van de Atlantische kust (Marokko, Portugal, Ireland, Noorwegen) tot de Stille Ocean in Noord-Oost-China.

Er zijn twee ondersoorten bekend; de nominaat apus die van Europa tot bijna Baikal broedt vooral in gematigde klimaat

Het geïnteresseerde middagpubliek

gebieden en de oosterse ondersoort pekinensis die vooral ten zuiden van de Centraal-Aziatische steppe gebied broedt van Noord-Iran tot en met omgeving Beijing in China.

De levenscyclus van de enigmatische ondersoort pekinensis is tot nu toe een van de grootste ornithologische mysteries gebleven. Enkel gezien in de winter in de Zuid-Oost Afrikaanse woestijnen van Namibië en de Kalahari. Soms gezien op trek in het Arabische schiereiland en in kleine getallen in Noord-Indië.

Er is sinds 2009 met de opkomst van miniatuur data loggers reeds redelijk veel onderzoek uitgevoerd op Gierzwaluwen in West Europa, Scandinavië en recent ook in Rusland. In 2014 heeft een groep Europese en Chinese ornithologen 31 Oosterse Gierzwaluwen uitgerust met een datalogger, een geolocator, in het Zomer Paleis Erfgoed Park te Beijing.

In de lezing geeft Lyndon een overzicht van het project, de eerste resultaten van de terugvangst van 13 logger-vogels in 2015, en de plannen voor de toekomst.
Er werd gespeculeerd dat vogels broedend ten oosten van het Tibetaans plateau mogelijks in Indië of ZO-Azië zouden overwinteren gezien de vroege aankomst en vertrek in bv Beijing (eind maart tot eind juli). De 7000+ meter hoge bergketens van de Pamiers, Hindu Kush en Himalaya vormen een formidabele hindernis voor trekkende vogels. Toch konden de onderzoekers bevestigen dat ook de Beijing broedvogels in ZO-Afrika overwinterden en dat zij trokken ten noorden van de Tibetaanse Plateau in zowel de herfst- als lentetrek. Timing, treksnelheid en belangrijke pleistergebieden werden in kaart gebracht samen met de eerste inzichten in hun zeer verfijnde trekstrategie. Indien, zoals volgens hypothese, deze vogels altijd blijven vliegen buiten het broedseizoen is deze verbluffende prestatie echt uniek.
De techniek rond de geolocators wordt steeds verder verfijnd. Het zal niet lang duren tot ook luchtdruk en beweging kunnen worden gemeten. Dit zal bijdragen tot nog meer kennis over het trekgedrag van de vogels.

Deelnemers wandeling

De Regulierstraatkolonie van Hans Willemsen, hier met livestreaming beelden op de laptop

Tot slot bezochten de deelnemers aan de Gierzwaluwdag onder leiding van Hans Willemsen enkele kolonies in de omgeving van de Stadskweektuin en eindigden in de Regulierstraat bij Hans' eigen kolonie. Hier waren op de laptop gierzwaluwen in een aantal nestkasten te zien via een camera met livestreaming. Vanaf de straat kon je kijken naar het uitvliegen van de broedvogels.

Hier werden we verrast met een hapje en een drankje om deze dag op aangename wijze af te sluiten.

Trudy du Chattel
Foto's: Stephan Meijer

Stand van zaken Stroomversnelling

De Stroomversnelling is een project van EZ, bouwbedrijven en wooncorporaties die investeren in energiebesparende maatregelen aan woningen. De woningen zullen niet alleen geïsoleerd worden, maar zullen zelf even veel energie opwekken als dat zij verbruiken en worden zogeheten NoM-woningen. NoM staat voor Nul op de Meter. Het gaat in eerste instantie om 111.000 woningen gebouwd tussen 1950 en 1980. Alle woningen krijgen ook meerdere kunstmatige nestplaatsen voor gierzwaluw en huismus, ook die waar geen vogels zijn aangetroffen. In 2015 ging het project De Stroomversnelling van start. Er is al veel over dit project gezegd, gemaild en geschreven. Hierbij een korte samenvatting van de ontwikkelingen in 2016.
De eerste pilots van dit project in 2015 gaven helaas nog niet de gewenste uitkomst. Bij te veel woningen werden niet standaard nestplaatsen aangebracht. In februari brengt Martin v/d Reep een bezoek aan vier projecten van de vier verschillende bouwbedrijven van Stroomversnelling. Niet één van de projecten heeft alle verplichte voorzieningen voor vogels getroffen! Vogelbescherming Nederland dient een bezwaarschrift in tegen de nieuwe ontheffing van de Flora en Faunawet die wordt afgegeven voor 2016, omdat deze het zelfde is als de eerste ontheffing uit 2015. Onder deze ontheffing konden de betrokken bouwbedrijven klaarblijkelijk straffeloos zich niet aan de voorschriften houden. Motivatie van het bezwaarschrift: 1. Onvoldoende waarborgen voor uitvoering mitigerende en compenserende maatregelen 2. Betere begeleiding nodig door ecologisch werkbegeleider 3. Betere controle nodig op naleving voorschriften.
Tijdens de kwartaalbijeenkomst tussen de leden van de Stroomversnelling en natuurbeschermers in februari 2016 op het ministerie van EZ, hebben vertegenwoordigers van alle vier betrokken bedrijven toegegeven dat de bevindingen van Martin van de Reep juist zijn. Men is zich er terdege van bewust dat er inderdaad geen of onvoldoende nestplaatsen zijn aangebracht ondanks het feit dat dit wèl in het activiteitenplan staat. De voorzitter van Stroomversnelling sommeert ter plekke dat binnen een week maatregelen moeten worden getroffen. In dit geval is dat achteraf nestkasten ophangen. Hiermee worden inderdaad de niet genomen voorzieningen getroffen, maar er wordt niet gewerkt volgens het principe van natuurinclusief renoveren; de werkwijze van de ontheffing.
In maart wordt het NoM-keur in het leven geroepen voor alle bedrijven die werken onder de naam van De Stroomversnelling. Dit keurmerk zal tenminste toetsend zijn op de volgende hoofdonderdelen van de ontwerpen voor de Stroomversnelling: Energie, Comfort, Binnenmilieu, Communicatie(proces), Monitoring, Instandhouding, Milieu-impact, Overig. Voorzie-

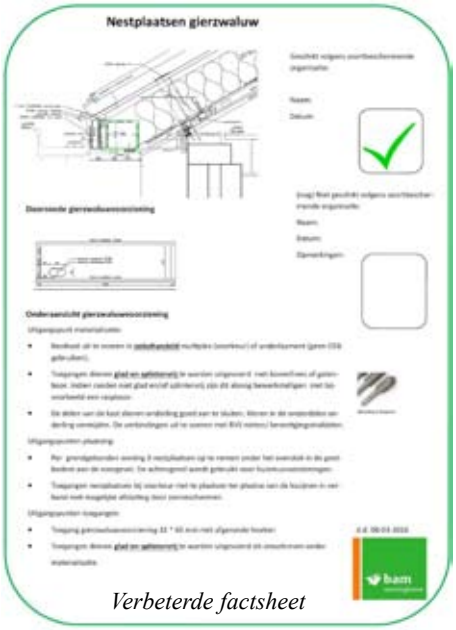

Loppersum gierzwaluwnestplaatsen *Foto: Martin van de Reep*

Fase 2: de afgekeurde te kleine kast is inmiddels aangepast volgens de verbeterde factsheet

ningen voor vogels en vleermuizen vallen onder overig. Om hieraan te voldoen krijgen de betrokken bouwbedrijven de opdracht om een factsheet te maken met hun ontwerp voor de huismus- en de gierzwaluwnestplaatsen. Na goedkeurig door de desbetreffende soortwerkgroep mag dit worden toegepast.

Verbeterde factsheet

Tijdens het kwartaal overleg in september waren namens Vogelbescherming én de Zoogdiervereniging beide directeuren aanwezig om aan te geven hoeveel belang de organisaties hechten aan het nakomen van de afspraken en welslagen van dit project. Voorzitter van Stroomversnelling, Leen van Dijke, vertelt dat alleen BAM nog NoM-renovaties doet en dat de andere bedrijven pas volgend jaar verder gaan. Ook rekent hij de aanwezigen voor dat, wil de Nederlandse regering de energiedoelen halen, er moet worden toegewerkt naar een snelheid van 100.000 NoM-woningen per jaar! Na afloop bezoeken de aanwezigen een wijk die door BAM geheel onder handen genomen wordt i.h.k.v. De Stroomversnelling. Drie fases van het zelfde ontwerp worden getoond. De oudste volgens het eerste activiteiten plan, met ongeschikte nestplaatsen voor vogels, de tweede verbeterde versie en tot slot de recente versie met daarin de volgens de factsheet goedgekeurde nestplaatsen voor huismus en gierzwaluw. De verbeteringen in het ontwerp schijnen overigens niet alleen te gelden voor de nestplaatsen voor vogels, maar ook voor allerhande technische aspecten van het ontwerp.

Vanaf volgend jaar, wanneer de nieuwe Wet Natuurbescherming, naar alle waarschijnlijkheid, van kracht gaat worden, zal De Stroomversnelling niet langer werken onder ontheffingen maar onder een gedragscode. Het concept is eind september gestuurd aan de betrokken natuurbeschermers. Het document is nog erg onevenwichtig, maar bevat wel de functie van Ecologisch Werkbegeleider zoals voorgesteld in het bezwaarschrift van Vogelbescherming. Vogelbescherming Nederland stuurt een vijf pagina's tellende reactie op de concept gedragscode. Het zal nog spannend worden of deze op tijd klaar is om in januari in werking te gaan. De nieuwe wet bevat, in de bepaling over de vrijstelling voor gedragscodes (art.3.31), als nieuwe eis dat de Minister met de provincies overlegt voor de gedragscode wordt goedgekeurd. Voorlopig is het nog niet zover. De eerst volgende stap is de hoorzitting over het bezwaarschrift op 27 oktober a.s.

Jip Louwe Kooijmans
18 oktober 2016

Foto's + teksten:
Martin van de Reep

Geïntegreerde nestkasten was niet meer mogelijk: hier zijn kasten van het type Maastricht toegepast

Nieuwe grotere nestplaatsen met invliegopening verder van de muur volgens ons voorstel

Bezoek bij Vivara

De gesprekpartners

Donderdag 18 augustus waren we uitgenodigd voor een bijeenkomst bij Vivara om te sparren over de nestkasten en -stenen die Vivara en Vivara-Pro kunnen gaan leveren.

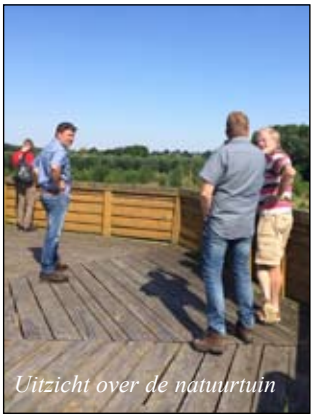
Aanwezig waren Henk Alards (projectleider van Vivara), Patick Palmen (projectleider van Vivara Pro), Jochem Kühnen (dé gierzwaluwkenner), Martin van de Reep (bevlogen vogelbeschermer met bouwkundige achtergrond) en ik.
Het was een zeer gezellige middag die unaniem als heel zinvol ervaren is.

Diverse maten van kasten en stenen gaan aangepast worden waarbij niet alleen met de gierzwaluw maar ook met standaard maten in de bouw rekening gehouden wordt. Het was goed te zien dat we gezamenlijk een heel mooi resultaat hebben gehaald. Eigenlijk bleken we vaak op hetzelfde spoor te zitten.

Aansluitend hebben we nog een rondje gelopen in de 'natuurtuin' aan de overkant van de weg. Op het formaat van 5 voetbalvelden is een mooi biotoop gecreëerd waar allerlei dieren zich thuis voelen. Vanuit de uitkijktoren is dat mooi te overzien. Er zijn ook diverse bankjes en een vogelkijkhut van waaruit alles mooi te observeren is.

We mochten nog even een klein kijkje nemen in het enorme magazijn van Vivara waar druk werd ingepakt voor verzending.

Mariëtte Coppens (tekst en foto's)

Uitzicht over de natuurtuin

REGIONIEUWS

Helmond

Landelijke erkenning van Vogelbescherming Nederland ‘De Gouden Lepelaar 2016’.

Op 25 september 2016 heeft IVN-Helmond haar jaarlijkse ledenfeest gehouden in de Groene Campus. Eerst werd er begonnen met koffie en wat lekkers, daarna was er voor de aanwezigen een spel georganiseerd.
Na dit leerzame spel zijn we naar de Lounge van de Groene Campus gegaan, waar de drankjes al klaar stonden. Wanneer iedereen voorzien is van een hapje en een drankje vraagt voorzitter Ad Adriaans om de aandacht vanwege een bijzondere gebeurtenis. Hij neemt Jan van der Rijt mee richting Erik Ernens (lid van de raad van bestuur van Vogelbescherming Nederland).

Erik vertelt Jan dat Vogelbescherming Nederland dit jaar ‘De Gouden Lepelaar’ aan hem heeft toegekend. Hij ontvangt deze prijs voor zijn jarenlange inzet voor de vogels en in het bijzonder de gier- en huiszwaluwen in de gemeente Helmond e.o. Leden van vogelwerkgroep De Zwaluw IVN Helmond hem hadden voorgedragen voor deze prijs en Vogelbescherming Nederland heeft dit verzoek gehonoreerd.

Erik memoreerde dat Jan begonnen is als schoolgids bij IVN Helmond, hij uit zijn voorliefde voor vogels (vooral de gierzwaluw) het coördinatorenschap van de Vogelwerkgroep op zich heeft genomen. Hij heeft de werkgroep de naam De Zwaluw gegeven.
In zijn gedrevenheid om voor de zwaluwen op te komen heeft hij diverse contacten gelegd met woningcorporaties. Gemeente Helmond weet hem ook te vinden wanneer men informatie nodig heeft. Onderzoeksbureaus voor flora en fauna weten Jan en zijn vogelwerkgroep te vinden om bij renovaties of sloop vooraf aan sloop/renovatie te komen inventariseren.
Op de jaarlijkse natuurmarkt van de bijenvereniging in Helmond geeft Jan belangstellenden informatie vanuit een kraam. Informatie over de gierzwaluwen doet hij namens Gierzwaluwbescherming Nederland.
Jan schroomt ook niet om de brandweer (van Helmond) te bellen om een gierzwaluw te redden.
Niet alleen de gierzwaluw maar ook de andere soorten zwaluwen gaan hem aan het hart. Er zijn inmiddels twee huiszwaluwtillen in Helmond geplaatst. Ook heeft Jan geijverd om een oeverzwaluwwand in de ecozone van Helmond te krijgen. Deze wordt waarschijnlijk begin volgend jaar gerealiseerd.
Ook voor SOVON Nederland en niet te vergeten Vogelbescherming Nederland doet hij het nodige.

Jan v.d. Rijt krijgt de Gouden Lepelaar opgespeld Foto: S. Meijer

Na deze toespraak kreeg Jan de ‘Gouden Lepelaar’ opgespeld. In een dankwoord vertelt Jan dat medevogelbeschermers van de vogelwerkgroep de Zwaluw ook mee geholpen hebben om dit alles te realiseren: 'we hebben dit samen gedaan'. Dit toont zijn bescheidenheid als persoon. Hierna is er de gelegenheid om hem te feliciteren. Leden van de IVN Helmond hebben een heerlijk koud buffet gemaakt.

Stephan Meijer, coördinator Vogelwerkgroep De Zwaluw IVN Helmond

Helmond

Op zondag 5 juni wordt de natuurmarkt georganiseerd door de imkervereniging Helmond e.o. waarbij meer dan 50 verenigingen en organisaties voorlichting en demonstraties geven op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid.
Op deze mooie zonnige dag zijn wij, Jan, Jose en Stephan, om 10:00 uur bezig met het inrichten van de ‘stand’ van de gierzwaluwbescherming Nederland.

Dit kost nogal wat tijd, vandaar dat we ruim voor de aanvang van de natuurmarkt om 12:00 uur al bezig zijn. Maar tijdens het inrichten van de 'stand' zijn er al belangstellenden die rondkijken. We hebben een spel waarbij men de juiste naam bij de juiste vogelafbeelding moet vinden, en hebben we 6 vogelafbeeldingen in de buurt van de vogelkraam opgehangen. Deze dient men met de verrekijker of opgestelde telescoop te vinden en te benoemen.
Tevens geven we informatie over de gierzwaluw en de andere zwaluwsoorten en beantwoorden hierover vragen die de mensen stellen. Maar heeft men vragen over andere soorten vogels zullen we deze zo goed als mogelijk beantwoorden, want als leden van vogelwerkgroep de zwaluw van IVN Helmond hebben we ook van andere vogels kennis in huis. Gedurende de dag hebben we een constante aanloop en veel geïnteresseerde mensen die onze ‘stand’ bezoeken. Een zeer geslaagde dag !

Foto en tekst: Stephan Meijer

Helmond

Bevrijding gierzwaluw

7 Mei 2015 om 17:56 uur zag de familie Verbakel iets fladderen aan een gierzwaluwkast in de James Ensorlaan nummer 31. Toen ze goed keken zagen ze dat het een gierzwaluw was. Aangezien deze familie zeer begaan is met dieren hebben zij de dierenambulance gebeld. Hier kregen ze een antwoord waar de familie niet tevreden mee was en zijn op internet verder gaan zoeken. Daar vonden zij: Jan van der Rijt, lid van de gierzwaluwbescherming Nederland en van vogelwerkgroep de zwaluw IVN Helmond en hebben hem gebeld. Jan is er meteen naar toegegaan en heeft de situatie bekeken en direct de brandweer benaderd. Deze waren er binnen 15 minuten ter plaatse en hebben de gierzwaluw bevrijd. De gierzwaluw hing aan nylonkoord wat in nestmateriaal van mussen was achtergebleven. Na enige tijd van rust heeft men de gierzwaluw op de vlakke hand gezet en hem of haar op eigen kracht laten wegvliegen. Dit is de juiste manier!
Onze dank gaat uit naar de Familie Verbakel en de brandweer van Helmond voor deze reddingsaktie.

Tekst van Stephan Meijer, foto van Ronald Verbakel

Oisterwijk

Creativiteit bij nieuwe nestplaatsen voor de gierzwaluw

Sinds 2009 inventariseren we in Oisterwijk natuurlijke broedplaatsen. Opvallend hierbij was voor ons om te zien dat gierzwaluwen in bepaalde wijken de voorkeur geven aan een bepaald soort nestplaats. Zo zien we in de ene wijk dat vrijwel alle vogels onder de dakpannen schieten om daar op de panlatten hun jongen groot te brengen. In een andere wijk, waar ook dit soort gevelpannen op de daken ligt, broeden ze echter vrijwel allemaal achter de dakgoot of onder het lood bij de schoorsteen. Er lijkt duidelijk sprake te zijn van een vorm van 'inprenting' of 'afkijken' bij elkaar.
Bij het ophangen van kasten of het realiseren van natuurlijke broedruimtes proberen we daarom rekening te houden met het soort broedplaatsen in de directe omgeving. Maar of dit ook echt noodzakelijk is?

In 2011 werd ons advies gevraagd bij een renovatie van het kantoor van Woningstichting Leystromen. In de directe omgeving broedde een kleine kolonie van 5 paartjes in kasten van het type Zeist. Ook waren er enkele natuurlijke broedplaatsen onder de dakpannen. De mogelijkheden bij de renovatie waren beperkt en uiteindelijk werd ervoor gekozen om neststenen in te metselen. In Oisterwijk was dit soort broedruimte totaal onbekend. (Sindsdien zijn er ook bij enkele nieuwbouwprojecten, onder andere 2 basisscholen, dergelijke neststenen gebruikt.)

Ingemetselde gierzwaluwneststenen

Bij een ander project datzelfde jaar, een combinatie van nieuwbouw en renovatie, was bekend dat er in het oude gebouw gierzwaluwen onder de pannen en achter ventilatieroosters broedden. In overleg kozen we hier voor geïntegreerde broedruimtes in de bekisting onder de dakgoten. De broedruimtes zouden bereikbaar zijn via een opening langs de gevel in de boeiboorden. Helaas bleek na oplevering dat de invliegopeningen midden in de (kunststof) boeiboorden geplaatst waren. Wij konden niets anders doen dan onze ‘wijze’ hoofden schudden en

Kantoor Woningstichting Leystromen *Foto: H. Nilsen*

onze twijfels uitspreken over de mogelijkheid voor de gierzwaluwen om deze broedruimtes te ontdekken. Ook al omdat we geen gebruik konden maken van lokgeluiden.

In 2015 werd een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd waarbij het accent lag op niet-natuurlijke broedruimtes. Alle locaties werden gecontroleerd waarbij we keken naar giervluchten, in- en uitvliegende gierzwaluwen en uitwerpselen. Hierbij werden ook genoemde projecten meegenomen in de planning. Niet

Oude broedruimte achter ventilatierooster *Foto: H. Nilsen*

Nieuwe broedruimte in trespa boeiboord *Foto: H. Nilsen*

omdat we erop rekenden dat er gierzwaluwen aanwezig zouden zijn maar voor de volledigheid.
Tot onze grote verbazing waren de nieuwe broedruimtes al ontdekt. Bij het kantoor van Leystromen waren minstens 2 neststenen bezet (totaal 30), bij de school waren 3 van de 7 compartimenten al in gebruik. Een onverwacht resultaat. Wanneer deze broedruimtes voor het eerst in gebruik genomen zijn, weten we helaas niet. En jammer genoeg weten we al evenmin waarom andere nestruimtes die in onze ogen veel makkelijker te vinden zijn, juist niet gevonden worden.

De afgelopen jaren hebben we bij de keuze van type kast/neststeen steeds rekening gehouden met allerlei factoren zoals duurzaamheid, bouwkundige aspecten, wel of geen overstek en ook de bestaande nestgelegenheid in de buurt. Indien mogelijk werd er gebruik gemaakt van lokgeluid.
Waarom deze 'perfecte' broedruimtes dan toch leeg blijven terwijl andere plaatsen vrijwel meteen gevonden worden, blijft voor ons een raadsel. Misschien worden we iets wijzer door onderling nog meer informatie uit te wisselen?

Hannie Nilsen
Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk

Eindhoven-Kaatsheuvel

In het broedseizoen 2016 krijg ik een vreemde mail:
'Ik heb twee jongen gierzwaluwen. Ze zijn opgegroeid in de slang van mijn droger. Het lijkt erop dat ze bijna kunnen vliegen. Ze vliegen van mijn hand naar de grond maar kunnen dan niet weer op vliegen.
Wat kan ik het beste met ze doen? Ik heb geprobeerd ze te voeren maar dat lukt nog niet echt' , gevolgd door een telefoonnummer.
Nu dat roept vele vragen op en die stel ik via de mail. Maar omdat er toch een soort spoed is, naar mijn idee, mail ik als eerste dat ze de Dierenambulance moet waarschuwen, die de beestjes oppikt en ze naar de opvang brengt. De kans dat ze e.e.a. verkeerd inschat is groot en laten zitten in een droogtrommel lijkt me ook geen goed idee.
De beestjes worden na enkele uren opgehaald, blijkt later, en de medewerkers zeggen meteen dat de zwaluwen te klein zijn om te vliegen.
Dan volgt 's avonds via de mail het verdere verhaal.
'Nou het is eigenlijk wel een heel verhaal hoor, dit is namelijk al het tweede jaar dat ze in mijn droger zitten. Omdat er ook veel boerenzwaluwen onder mijn overstek zitten heb ik vorig jaar niet goed in de gaten gehad dat ze in de slang van mijn droger zaten. Bij het schoonmaken van de droger en slang kwam ik wat nestmateriaal en poep tegen. De zwaluwen waren toen al uitgevlogen. In de winter heb ik de klep voor het gat weer gemaakt zodat ze er niet meer in konden. Maar niets is minder waar. Dit jaar ligt de klep er weer uit en is er weer een hoop gekwetter bij de droger te horen. Omdat ik nu wist dat ze er zaten en de jonge ook hoorde heb ik de droger een tijd niet meer gebruikt. Nu was het echter al een tijdje stil. Meestal als ik zachtjes tegen de slang aantikte hoorde ik ze of bewegen of kwetteren.
Nu dit niet meer het geval was ging ik er vanuit dat ze waren uitgevlogen en omdat ik liever niet nog een nestje wilde besloot ik de boel schoon te maken. Echter bleek er toen nog een in de droger te zitten. Omdat hij er voor mij als een volwassen zwaluw uit zag heeft mijn vader ze uit de droger gehaald het bleken er twee te zijn.

Doorvoergat van de droogtrommel

Al snel bleek dat ze niet konden vliegen en hebben we ze in een mandje gezet. Ik heb geprobeerd ze puppybrokken te voeren zoals ik op internet heb gelezen maar dat wilde niet echt lukken. Verder zagen ze er eigenlijk heel erg goed uit. Ik durfde ze vanwege de vele katten in de buurt ook niet ergens op het dak te zetten. Gisterenavond heb ik ze in de tuin gehad en ben ik er zelf op een afstandje bij gebleven er vlogen aardig wat zwaluwen rond en ik had gehoopt dat de jonge daarop zouden

De gevel met de ventilatieafvoer *Foto:F. Hijnen*

reageren maar ze hebben geen enkel geluidje gemaakt. Ook niet als ik ze oppakte.
Omdat ze gewend waren om op een warme zolder in de droger te wonen heb ik ze maar weer mee naar binnen genomen. '
Tot zo ver het verhaal van de bewoonster.
In het begin van de melding heb ik ook nog even overwogen om de jonge vogels terug laten zetten, maar het risico was groot dat, na alle handelingen, de ouders de jongen in de steek zouden laten. In de opvang doen ze het overigens goed en zullen na korte tijd uitvliegen.

De gierzwaluwen blijven welkom op het adres en er zal voor het nieuwe seizoen een kast worden gehangen, zo dicht mogelijk bij de oude invliegplaats.
Een verhaal dat ik jullie niet wilde onthouden en we gelukkig niet vaak meemaken. Maar eind goed – al goed.
Hierbij wat foto's van de gierzwaluwen en de situatie ter plaatse.

Frans Hijnen

Gierzwaluwinventarisatie Amstelveen 2016

In samenwerking met de gemeente Amstelveen en Gert de Jong, Koen Wonders, beiden uit Amsterdam) en Wolbert is een gedeeltelijke inventarisatie in onze stad uitgevoerd.
Via kaarten die wij in de bus deden in straten waarvan we wisten dat er gierzwaluwen broeden of hadden gebroed en een website, ter beschikking gesteld door de gemeente, konden inwoners hun eigen gierzwaluwen aanmelden.

Kaartje van de website: NMEdichtbij.nl/gierzwaluw

Alleen invliegers, dus geen vliegende vogels. De inwoners meldden de gierzwaluwen in grote getalen. De bovengenoemde heren gingen op pad om de meldingen te controleren. Niet heel Amstelveen kon worden geteld, in het plangebied (zie foto binnen de cirkel) werden 110 verblijfplaatsen gevonden. Dat was meer dan verwacht. De overige 81 verblijfplaatsen die werden gemeld waren verspreid over Amstelveen.
Het oostelijk deel van Amstelveen is niet geteld omdat daar geen gierzwaluwen broeden. Waarom ze daar niet broeden is niet duidelijk. Ze zijn er gewoon niet.
Een rapport over de 2016 telling is in de maak, in een volgend bulletin zal hierover worden over gerapporteerd.

Inmiddels heb ik van de gemeente vernomen dat er een vervolg op deze telling komt in 2017 om de rest van Amstelveen te inventariseren. Daar zijn wij heel erg blij mee.

Marleen Andriessen

Bussum

Op de gezellige en zeker boeiende jaarvergadering van onze club die vooral in de middag veel nieuwe informatie gaf, hebben wij weer wat nieuwe mensen leren kennen.
Er werd door Hans verteld hoeveel kasten bij hem al bezet zijn en er werd alom lovend geknikt. We zouden daar nog gaan kijken die middag.
Er zat ook een echtpaar in de zaal waarvan het huis rondom bezet was onder de pannen, volgens hun wel 50 nesten. Waarop Rinus ad-rem zei: 'Nou, dan is de volgende excursie vast bij u thuis'. Er werd hartelijk gelachen uiteraard, maar ook hartelijk gereageerd door de heer en mevrouw De Jong Schouwenburg. Wij kregen hun telefoonnummer om een afspraak te maken om dit wonder met eigen ogen te mogen aanschouwen.
Zoals overal tegenwoordig: de tijd vliegt. We moesten dan ook snel eens bellen voordat onze gevleugelde vriendjes weer vertrokken zouden zijn.
We hebben hen de week van 11 juli gebeld, alsook Fred en Marjo van der Lelie, en wij allen zijn vrijdagavond om 8 uur heel hartelijk ontvangen in Bussum.
We hadden de keus maar vanzelfsprekend bleven we buiten zitten. Onze gastvrouw was best ongerust geweest of er wel iets te zien zou zijn, want de vorige avond was zo grijs en koud geweest en vrijwel zonder zichtbare giertjes. Maar deze avond waren er geen zorgen meer. Het was minder koud en helder.
De hele omgeving en ook hun huis is prachtig. Doordat er rond het huis een enorme, door de gastheer zelf perfect onderhouden tuin ligt, is de lucht bijzonder goed te bekijken. En dat hebben we dan ook gedaan. De oh's en ah's en kijk daar's waren dan ook niet van de lucht. De vogels wel natuurlijk. Ze vlogen het ene moment hoog en nauwelijks zichtbaar om het andere moment laag in groepen langs te scheren. En niet zomaar een paar, nee misschien wel 60 stuks. Uiteraard luid roepend. Ik denk dat onze nekwervels het zwaar gehad hebben die avond.
We hebben genoten.
Totdat het donker was en we diverse vogels 'thuis' onder hun pannen hebben zien komen.
We danken de heer en mevrouw De Jong Schouwenburg dan ook heel hartelijk voor het mogen aanschouwen van hun vogelhuis 'Klein Buitenlust'. Een lust was het zeker.

Rinus en Mariëtte Coppens

Tientallen nesten zitten rondom het huis bij de knik in het dak

Valkenswaard

De gierzwaluwpopulatie in de Kompasbuurt (Kerkakkers-Zuid) heeft het uitstekend gedaan dit jaar 2016. Tijdens de renovatie van deze woningen in 2014 (spouwmuren) en nieuwe dakgoten (nov. 2015), is goed rekening gehouden met de aanwezige gierzwaluwverblijven onder de pannen. Dank aan uitvoerder Paul de Graef van Woningbelang.
Er waren avonden dat er wel 35 stuks oud en jong begin juli in de lucht waren (15 juli half 10).
Gisterenavond was ik getuige van hun afscheid van Valkenswaard. 24 Juli om 21.25 stegen een 14-tal gierzwaluwen naar een onbekende nog zichtbare hoogte, na eerst nog een rondje Kompas gedaan te hebben richting het zuiden. Nog niet eerder gezien.
Echter om 13 min. over half 10 passeerden kort na elkaar nog 2 stuks strak naar het zuiden vliegend. Vandaag 25 /7 om 13.15 nog een exemplaar waarschijnlijk van elders afkomstig.

Theo Lammers

Inventarisatie in Amersfoort

In Amersfoort zijn we dit seizoen begonnen met het inventariseren van gierzwaluwennestplekken.
Er zijn twee instructieavonden geweest voor de aangemelde tellers (35). Op deze avond mocht je op een plattegrond aangeven welke wijk je wilde gaan bekijken.
Via een groeps-app hadden we contact met elkaar. Marc Grutters van bureau bSR heeft de inventarisatie gecoördineerd. Afgelopen maand was er een terugkomavond georganiseerd om ervaringen van anderen te horen. Als dank kregen we een gierzwaluwnestkast (model Hoogland). Er wordt besloten dat we volgend jaar weer gaan inventariseren. Het voorlopige resultaat van dit seizoen is dat er ruim 400 nestplaatsen gevonden zijn. Opvallend veel plekken zijn gespot in de jonge wijk Schothorst uit de jaren '80. Ook in gebouwen waar gierzwaluwstenen zijn ingemetseld raken ook steeds meer neststenen bewoond. Alle aangeleverde gegevens worden momenteel verwerkt door Marc. In het volgend Bulletin zal ik een samenvatting van zijn rapportage weergeven.
Wij gaan zeker volgend jaar verder en gaan weer op pad.

Marjo van der Lelie

De vrijwilligers met hun gierzwaluwkast *Foto: Marc Grutters*

Utrecht

Weken voordat de Pokemon Go rage begon konden we in Lombok enkele bewoners, gewapend met smartphone en verrekijker, zien loeren op straat en in de lucht. Zij zijn niet op zoek naar Pikachu, maar naar een heel ander verschijnsel: de gierzwaluw en zijn nest. Met zijn zomerse roep is hij een geliefde gast, waarvan we meerdere kolonies in Lombok huisvesten.
Tientallen vrijwilligers inventariseren in Utrecht waar de gierzwaluw zijn nesten vindt: in holtes onder dakpannen, in muurspleten en achter boeidelen. Door renovaties verdwijnen die nestgelegenheden en daarom wil de gemeente Utrecht weten op welke adressen de gierzwaluwen nestelen. Bij een verbouwing kan heel gemakkelijk een kant en klare nestkast geplaatst worden. Want gierzwaluwen zijn honkvast!

Elly, Joop en Nicolien spotten meerdere avonden van straat tot straat en vonden bij elkaar zo'n 18 nesten en vermoedelijke nesten in de Medanstraat, Laan van Nieuw Guinea, Surinamestraat, Vleutenseweg, Kanaalstraat, Palembangstraat en de 2e Delistraat. Elly (op de foto) inventariseert al voor het tweede jaar en is volgend jaar ook weer actief. 'Het is vooral zo leuk dat bijna iedereen die ons ziet enthousiast reageert. Soms nodigen mensen ons zelfs uit om vanaf het balkon in de binnentuinen te kijken. Er blijken redelijk wat gierzwaluwfanaten in de wijk te wonen die ons de nesten in hun straat aan konden wijzen.'
Joop hoopt dat veel bewoners van de gelegenheid gebruik maken om via een mooi actie van de gemeente een nestkast aan te schaffen. Dat kan via de site van Stichting Utrecht Natuurlijk. 'We zouden graag willen dat mensen in Utrecht die nestkasten ophangen, vooral in buurten waar de gierzwaluwen al broeden, zodat we de populatie gierzwaluwen hier kunnen behouden', zegt Jessica van Essen van Utrecht Natuurlijk.

Volgend voorjaar komen de gierzwaluwen weer terug naar Utrecht. En vogelliefhebbers hopen dat meer mensen dan zo'n nestkastje bij hun huis hebben hangen.

Nicolien Rengers, nicolienrengers@hotmail.com

Recente onderzoeken & artikelen

GBN vindt het belangrijk om haar leden op de hoogte te houden over onderzoek naar gierzwaluwen en hun ecologie. In het Gierzwaluw Bulletin publiceren we met ingang van dit nummer samenvattingen van (wetenschappelijke) artikelen en onderzoeken over gierzwaluwen. Hierin gepubliceerde standpunten komen niet noodzakelijkerwijs overeen met de standpunten van GBN. De resultaten van de onderzoeken zijn voor rekening van de onderzoekers, de conclusies uit de literatuur zijn voor rekening van de auteurs in kwestie. De redactie is verantwoordelijk voor de vertaling.

Heb je een interessant artikel of onderzoek gezien wat we in het Bulletin kunnen vermelden? Tip s.v.p. de redactie: redactie@gierzwaluwbescherming.nl.

1. Nest-boxes for Common Swifts Apus apus as compensatory measures in the context of building renovation: efficacy and predictors of occupancy,

van Schaub, T. & Meffert, P.J., Kerth, G., stond in 2016 in Bird Conservation International, p. 164-176.

In Duitsland bestaat wetgeving (vergelijkbaar met de Nederlandse wetgeving) die voorschrijft dat er mitigerende maatregelen worden genomen als bij renovatie of sloop nestplaatsen van gierzwaluwen of andere beschermde diersoorten verdwijnen. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar de effectiviteit van dergelijke mitigatie in Duitsland. De onderzoekers hebben in 2013 gedurende het broedseizoen 477 compensatie-nestkasten voor gierzwaluwen onderzocht in Greifswald (Mecklenburg-Voor-Pommeren) op bezettingsgraad.
Het doel van dit onderzoek was om antwoorden te krijgen op drie vragen: 1) welk deel van vervangende nestgelegenheid voor gierzwaluwen wordt bezet? 2) hoe verhouden de aantallen bezette nestkasten zich tot de aantallen vóór renovatie of sloop? 3) welke kenmerken van de nestkasten beïnvloeden de kansen op bezetting? (windrichting, hoogte van de kast, interne of externe montage, onderlinge afstand, leeftijd van de nestkast en de stadswijk).
Van de 477 nestkasten was 24,3% bezet, waarbij een invliegende gierzwaluw als ‘bezet’ werd gedefinieerd. Bij de panden waar betrouwbare cijfers beschikbaar waren over het aantal broedende gierzwaluwen vóór renovatie of sloop, bleek dat in 8 van de 10 gevallen na renovatie of sloop er meer of een vergelijkbaar aantal gierzwaluwen broedden. Op 2 locaties was het aantal afgenomen.
Het belangrijkste kenmerk van invloed op de bezetting was de nabijheid van andere nestkasten. Nestkasten die géén andere nestkast hadden binnen een afstand van 1 meter, hadden de hoogste bezettingsgraad. Dit is een interessante conclusie die erop lijkt te duiden dat gierzwaluwen – indien er voldoende keus uit broedplaatsen is – de voorkeur lijken te geven aan een afstand van minimaal een meter tussen onderlinge kasten. De bezettingskans nam af naarmate er meer kasten bij elkaar hingen. Het tweede kenmerk dat de bezettingskans deed toenemen was de leeftijd van de nestkast (hoe ouder, hoe hoger de kans op bezetting). Er was daarnaast een lichte voorkeur voor kasten met een invliegopening op het noorden.
De conclusie die de auteurs trekken is dat mitigerende maatregelen succesvol kunnen zijn bij renovatie en sloop: de bezettingsgraad was relatief hoog, het aantal bezette nestkasten was hoger dan het veronderstelde aantal broedparen vóór renovatie en een groot aantal gierzwaluwen maakt gebruik van nestkasten in wijken waar in de afgelopen 10 jaar bijna alle gebouwen zijn gerenoveerd. Aanvullend onderzoek is nodig om te bepalen of deze conclusies ook in andere situaties van toepassing zijn.

2. Weather conditions, brood size and hatching order affect Common Swift Apus apus nestlings' survival and growth,

van Sicurella, B. & M. Caffi, M. Caprioli, D. Rubolini, N. Saino, R. Ambrosini, stond in 2015 in Bird Study, jaargang 62, nummer 1, pp. 64-77.

In San Paolo, Brescia (Noord-Italië) is in het voorjaar van 2012 een onderzoek gedaan naar de overleving en groeicurves van gierzwaluwkuikens. De invloeden van het weer, de grootte van het legsel en de volgorde van het uitkomen van de eieren werden onderzocht bij 284 nesten in één kolonie. De resultaten wijken gedeeltelijk af van vergelijkbare onderzoeken in andere Europese landen (Oxford, Engeland, onderzoek door David Lack 1951 en Schotland, onderzoek door Thomson et al 1993), waarschijnlijk veroorzaakt door andere klimatologische omstandigheden.

Het sterftepercentage binnen één nest nam toe naarmate kuikens later dan broertjes of zusjes uit het ei komen. Het sterftepercentage werd lager naarmate het legsel kleiner was. Daarnaast vonden de onderzoekers dat broertjes en zusjes in een nest het overlevingspercentage laat stijgen. De onderzoekers vermoeden dat dit toe te wijden is aan de mate van succes van de ouders: hoe succesvoller de ouders zijn in het vinden van voedsel, hoe groter de kans dat deze paartjes een groter aantal eieren leggen. Het sterftepercentage van kuikens die als vierde uit het ei kwamen was echter 100%.

Kuikens die later in het voorjaar uit het ei komen, groeien sneller dan kuikens die vroeger uit het ei komen. Dit heeft vermoedelijk te maken met het strakke schema waaronder de gierzwaluwen nestelen: hoe sneller de kuikens op gewicht zijn, hoe sneller ze kunnen migreren. Deze ‘late kuikens’ bereikten echter een lager maximumgewicht. Naarmate het aantal kuikens in een nest toenam, nam het gemiddelde gewicht van de kuikens af door voedselconcurrentie tussen broertjes en zusjes onderling. Het gewicht van de kuikens nam harder toe op dagen dat de gemiddelde temperatuur hoger lag en op dagen dat het regenachtig was en harder waaide. Er werd geen invloed van het geslacht van de kuikens op hun overleving of gewicht waargenomen.

3. The exploration of the Edible-Nest Swiftlet at Redang Island,

van Hashim, S.A., N. Ngha, K. Mahmud, M.R.M Rejab, N. Mat, stond in 2015 in Journal of Agrobiotech, vol. 6, pp. 97-102.

Een kort artikeltje uit Maleisië: de auteurs hebben onderzocht of het mogelijk is om alternatieve nestgelegenheid te bieden

aan edible-nest swiftlets (eetbaar-nestsalangaan, Aerodramus fuciphagus). Vanwege de hoge economische waarde van de nestjes van deze gierzwaluwsoort, hebben de onderzoekers gekeken of kunstmatige nestvoorzieningen een wilde populatie kunnen ondersteunen en ontlasten. De conclusie uit het artikel is dat het inderdaad mogelijk lijkt om de edible-nest swiftlets van kunstmatige nesten te voorzien, waardoor de nesten van de wilde populatie niet meer 'geoogst' hoeft te worden. Dit zou de wilde populatie duurzamer maken.

Signaleringen

1. Annual 10-Month Aerial Life Phase in the Common Swift
Anders Hedenström, Gabriel Norevik, Kajsa Warfvinge, Arne Andersson, Johan Bäckman, Susanne Åkesson, (oktober 2016) Zie http://www.cell.com/current-biology/fulltext/S0960-9822(16)31063-6

In een aantal dagbladen is aan dit onderzoek onlangs uitgebreid aandacht besteed. Er was geen plaats en tijd om in dit Bulletin een samenvatting te plaatsen.

2. Climate Changes Journal of Environmental Science and Development
D Guo, G. Zietsman en P.A.R. Hockey, jaargang 7, nummer 4 (april 2016).

3. 20 jaar gierzwaluwen inventariseren in Noordwijk
H. Verkade, J. Jacobs, A. Marijnis, en I. van Dijk, Limosa, jaargang 88, p. 164-172 (2015).

4. Long-term changes in the migration phenology of UK breeding birds detected by large-scale citizen science recording schemes
Stuart E. Newson, N.J. Moran, A.J. Musgrove, J.W. Pearce-Higgins, S. Gillings, P.W. Atkinson, R. Miller, M.J. Grantham en S.R. Baillie, Ibis, International Journal of Avian Science, jaargang 158, p. 481-495 (2016).

KORTE BERICHTEN

Boxtel

Juli 2016: De gemeente Boxtel gaat Gierzwaluw nestkasten aanschaffen, die de Vogelwerkgroepen in de gemeente dan gaan verdelen. De WNLB (Werkgroep Natuur en Landschapsbeheer Boxtel) werkt daarbij samen met de NWG (Natuur Werk Groep) Liempde.

Xavi Bou, een Spaanse fotograaf, legt de bewegingskunst van vogels vast door 500 beelden op elkaar te plakken. Hier zijn gierzwaluwen de kunstenaars.

gierzwaluwen

ach, ze weten het zelf niet
zo onbekommerd en onbezwaard
zo hemels ze liefde bedrijven
zo luchts en zo licht ze zomer zijn
zo zwieren slieren slaken
zo stads als het vrijdags carillon
zwermen zwenken avondzon: ja,
schreeuw het maar van de daken

wat brengt hen hier dan doet hen gaan
zwaluw te heten niet te zijn
anders dan zich te blijven
gevels te zeilen wolken te jagen
niet meer dan een luttele honderd dagen
een stadsmuzak te zijn

om dan op een avond de hemel verweesd
de hondsdagen te laten
voorgoed voorlopig dan toch voordat
een dovend licht boven de stad
de laatste zomer duidt
zijn zij vertrokken naar daar weg en zoek
eens ooit en weleer

om dan weer te kunnen keren

Karel Leeftink
Stadsdichter van Middelburg

Antieke gierzwaluwen

Stollwerck Chocolade fabriek uit Keulen bracht in 1905 Stollwerck Dierenrijk, een insteekalbum met dierenplaatjes geleverd bij choladeprodukten. Het eerste met een onderwerp met uitgebreide tekst, in het Nederlands, wat hier een revolutie veroorzaakte. Het is het prototype voor de Verkade albums.

Twee gierzwaluwen boven het rode steenlandschap van een oude stad met dakpannen en bakstenen.

Evert Pellenkoft

SOVON-dag 2016

De landelijke SOVONdag is op 26 november in conferentie-centrum De Reehorst in Ede.
Dé dag voor vogelaars. Interessante lezingen, een uitgebreide informatiemarkt. Meld je aan en ontvang een gratis consumptie via: www.sovon.nl. Entree: € 10.

MEDEDELINGEN

Aankondiging ALV en Landelijke dag 2017

De ALV en de gierzwaluwbeschermersdag voor leden van GBN wordt gehouden op 10 juni 2017 in het nieuwe CNME-gebouw 'Het Groene Huis' in Amersfoort.

Het Groene Huis, een waardige vervanging van de afgebrande CNME-boerderij.

OPROEPEN

Het is sneller, efficiënter en goedkoper om informatie per e-mail te verzenden dan per post.
Geef daarom uw nieuwe/huidige e-mailadres door aan:
secretaris@gierzwaluwbescherming.nl

De redactie is altijd op zoek naar kopij:

Wie heeft een ervaring, vraag, visie, misstanden, gierzwaluw-gedicht, afbeelding of idee mbt gierzwaluwen, dat de moeite waard is om in het Bulletin op te nemen?

Wie kan melding doen van broedsucces in speciaal aangebrachte nestvoorzieningen: nestkasten, neststenen, dakpannen?

Reacties graag sturen naar de redactie of mailen naar
redactie@gierzwaluwbescherming.nl

LEDENMUTATIES

Periode 01-05-2016 t/m 15-10-2016

Nieuwe leden: 24
Avis-Pool E. ; Bakker P. de ; Boemaars R. ; Bont N. de ; Booij J.C.M. ; Francken A.E.M. ; Gennep D. van ; Gielen K. ; Glaser R. ; Gussenhoven L. ; Hartog G. den ; Knolle P. ; Meijer S. ; Nieuwpoort N. van ; Noordman L. ; Pijpers E. ; Poecke A. van ; Rengers N. ; Scholten E. ; Seventer H. van ; Sinke C.A. ; Tonder J. van ; Vermeersch W. ; Wauters M.

Overleden: 1
Pol-Kuijper T. van der

Opgezegd: 6

Geroyeerd: 5

LID WORDEN

Als u gierzwaluwbescherming belangrijk vindt kunt u lid of donateur worden van GBN door overmaking van de contributie of bijdrage van € 15,- op Triodosekeningnr. NL82 TRIO 0391 1161 42 t.n.v. Gierzwaluwbescherming NL, onder vermelding van: 'lidmaatschap '2017' of 'donateur '2017'.

Of geef u op per e-mail, briefkaart of telefoon bij de secretaris.

Donateurs kunnen vermelden of zij het Gierzwaluwen Bulletin willen ontvangen, al dan niet digitaal.

Opzeggingen dienen in het lopende verenigingsjaar schriftelijk of per e-mail te geschieden bij de penningmeester.

GBN VERTEGENWOORDIGERS

Deze GBN-leden zijn aanspreekpunt voor regio informatie:

Plaats; Vertegenwoordiger; Tel.nr.; Email; Disciplines

Amersfoort; Mw. M. van der Lelie; 0334613630; gbn@hccnet.nl; ABDEG
Amsterdam; Mw. TH. Dammen; 0204004503; thhdammen@planet.nl; ABDE
Amsterdam; G. Schuitemaker; 0206164759; g.gierzw.schuitemaker@hetnet.nl; ABCDEFG
Amstelveen; Mw. MH. Andriessen; 0206455207; advies@gierzwaluwbescherming.nl; BCEFG
Beek Ubbergen; JM. Kühnen; 0246635719; kuhnenjm@hotmail.com; ABDEFG
Blaricum; DA. Jonkers; 0355260456; dickjonkers@tiscali.nl; ABG
Borne; GHPM. Smoors; 0742665048; g.smoors@kpnplanet.nl; ABCDEFG
Brunssum; JGM. van Laar; 0455273211; -; B
Bunschoten; W. Smeets; 0332983147; Smeets.foto@casema.nl; BDEG
Dedemsvaart; J. Tinholt; 0523615321; tinholtmaas@gmail.com;

Echt; J. Vrehen; 0475482817; j.vrehen@ziggo.nl; ABCDG
Eindhoven; F. P.M. Hijnen; ; fhijnen@gmail.com;

Epe; H. van Diepen; 0578615141; harryvandiepen@kpnmail.nl; ABCDEF
Haarlem; H. Willemsen; 0642737748; hanswillemsen65@gmail.com; ABCDFG
Harderwijk; JJ. Schröder; 0341416324; schroder.zoomers@caiway.nl; BG
Helmond; J. van der Rijt; 0492534446; jvdrijt50@gmail.com; ABG
Krimpen a/d IJssel; NP. van Dam; 0180513975; npvandam@kpnplanet.nl; ABCDEG
Meppel; H. Snel; 0522261879; snelhenno@gmail.com; ABCDEFG
Mijdrecht; A. van Uchelen; 0297563396; avuchelen@ziggo.nl; ABDFG
Nijmegen; FG. Wortelboer; 0637300092; rickwortelboer@gmail.com; BCDEFG
Ouddorp; K. Tanis; 0187681045; k.tanis3@upcmail.nl; ABDG
Standdaarbuiten; ASFM. Koenraadt; 0165315136; koenr094@planet.nl; CEFG
Westzaan; W. Kingma; 0756176876; wietske.kingma@tele2.nl; ABD
Wijhe; R. Boerkamp; 0610947600; ronald@boerkampwijhe.nl; ABCDEFG
Maarssen; JMW. Langenbach; 0638497474; jaaplangenbach@ziggo.nl; BG
Zaanstad; EC. van der Pol; 0756121464; janosels@gmail.com;

Essen (België); WA. De Bock; 0032 36674919; wimmekedebock@telenet.be; ABEG
Heverlee (Leuven, België); LP. Arnhem; 0032 48663944; Louis.Philippe.Arnhem@telenet.be; ABEG

Disciplines:
- **A** plaatselijke werkgroep
- **B** hulp bij (dreigende) verstoring
- **C** uitgiftepunt nestkasten
- **D** expertise bij bouwbesprekingen
- **E** verzorgen van lezingen
- **F** advies en hulp bij nestcamera's / webcams
- **G** advies over nestkasten en/of hulp bij het plaatsen

Meld de redactie eventuele foute of onvolledige gegevens in deze lijst; laat ook weten als u òp of vàn deze vertegenwoordigerslijst wilt.

Kunst en vliegwerk

